

درخشش های دموکراسی، تأملاتی در اخلاق سیاسی، دین و دموکراسی لیبرال

معرفی کتاب

www.drmahmoudi.com

درخشش های دموکراسی، تأملاتی در اخلاق سیاسی، دین و دموکراسی لیبرال، نوشته سید علی محمودی، از سوی نشر نگاه معاصر انتشار یافت. این کتاب که می‌کوشد پرتوهایی از درخشش های دموکراسی را به خواننده بنمایاند و پاره ای از نقش و نگار های سیمای دموکراسی را بازتاب دهد، حاصل پژوهش هایی است که نویسنده بین سال های ۱۳۷۰ تا ۱۳۹۲ به انجام رسانده است.

نویسنده درخشش های دموکراسی در پیشگفتار این کتاب، نگرش به دموکراسی را از دو منظر متفاوت قابل طرح می‌داند: «یکی نقد دموکراسی، به معنی نقد فلسفه، ساختارها، روش ها و سازوکارهای دموکراسی، با هدف کاستن از ناسازگاری ها، ضعف ها و نقصان ها، و افزودن به ظرفیت ها، قوت ها و کارایی های آن. دو دیگر، مغلطه دموکراسی، با این مقصود که فرهنگ و نظام دموکراتیک با استفاده از روش های غیر منطقی، جوسازی و شست و شوی مغزی، تحریف شود و آماج تیر های زهرآگین مغالطه قرار گیرد و کم کم به عنوان یک دشنام، با نام «کلمه قبیحه دموکراسی» به منطقه ممنوع فروغلطانده شود. هنوز خاطره شرم آور و دردناک ترور شخصیت آزادی با عنوان «کلمه قبیحه آزادی» در دوران حکومت استبدادی ناصرالدین شاه قاجار، از ذهن و ضمیر مردم ایران زدوده نشده است. در هر حال، گرانیگاه نقد دموکراسی، آزادی است، در حالی که خاستگاه مغلطه دموکراسی، چیزی جز استبداد و خودکامگی نتواند بود. آشکار است که دموکراسی بدیلی جز استبداد ندارد. آنان که دانایی، توانایی و شجاعت روی آوردن به دموکراسی را ندارند، لاجرم به هاویه و سیاه چاله استبداد و خودکامگی سقوط می‌کنند.»

نویسنده درخشش های دموکراسی، سپس به موضوعی بنیادین و بسیار مهم تاکید می‌ورزد و آن این است که: «دموکراسی را باید آموخت و سپس در مناسبات انسانی، از خانواده و مدرسه گرفت تا دانشگاه و کارخانه، و از حزب و نهاد مدنی گرفته تا ساختارهای حکومتی، در عمل به کار گرفت. برخورداری از دانش دموکراسی لازم است، اما به هیچ وجه کافی نیست. می‌باید روابط دموکراتیک میان شهروندان را به فرهنگ عمومی تبدیل کرد و به تدریج به شکل مهارت درآورد. تمرین دموکراسی با دانش متوسط، بسیار کارآمدتر و کارسازتر است، تا این که عمری نظریه های دموکراسی را فراگیریم و تدریس و ترویج کنیم، اما درعمل، راه استبدادی و روش پدرسالاری را تداوم بخشیم. مردم ایران، امروز بیش از هر زمان دیگر، به آموختن و تمرین دموکراسی در مناسبات اجتماعی، سیاسی و اقتصادی نیاز دارند، تا فرهنگ دموکراسی آرام آرام در این سرزمین نهادینه شود.»

درخشش های دموکراسی از سه بخش تشکیل شده است. بخش نخست به « روش شناسی » می پردازد و شامل دو متن است. در نخستین متن، از چستی فلسفه سیاسی و سیاست و همچنین نقش های سه گانه فیلسوف سیاسی و نقد آن، و این که فیلسوف سیاسی کیست، و سرانجام، رابطه میان « هست » ها و « باید » ها در نظریه سیاسی، بحث می شود. در دومین متن، زیر عنوان « روش شناسی در علم سیاست و فلسفه سیاسی »، ضمن تفکیک سه مفهوم فلسفه سیاسی، علم سیاست و فن سیاست، چگونگی تاثیرگذاری فلسفه سیاسی بر علم سیاست و فن سیاست مورد بحث قرار می گیرد. سپس سه روش ارسطویی، دیالکتیک سقراطی و گفتمان پسانوگرایی، با ذکر مثال هایی به شکل کاربردی تشریح می شود.

بخش دوم با عنوان « اخلاق سیاسی »، دربرگیرنده شش متن است. در این متن ها، رابطه میان اخلاق و سیاست، گریزناپذیری فایده گرایی و دشواری به کارگیری وظیفه گرایی در سپهر سیاست، طرح اخلاق « فایده - وظیفه گرایی » در سیاست ورزی، و امکان و امتناع سیاست ورزی اخلاقی مورد بحث و ارزیابی قرار می گیرد. سپس در باب چستی و پیامد های اجتماعی - سیاسی دو آموزه « اولویت حق بر خیر » و « اولویت خیر بر حق » در فلسفه سیاسی سخن خواهد رفت. در ادامه، دکترین های بی طرفی، با نگاهی تحلیلی و انتقادی، در قلمرو فلسفه سیاسی و فلسفه اخلاق بررسی می شود. آخرین مطلب بخش دوم، بحث پیرامون محدودیت ها و الزام های اخلاقی جنگ دفاعی است.

بخش سوم با نام « آزادی، مدارا، دموکراسی »، واپسین بخش درخشش های دموکراسی است. این بخش شامل دوازده متن است. در نخستین متن، مفهوم های دموکراسی، لیبرالیسم و بنیان های لیبرالیسم فلسفی تشریح می شود و سپس مورد نقد و بررسی قرار می گیرد. آنگاه تفاوت میان اصول دموکراسی و اصول دموکراسی لیبرال، صورتبندی و ذکر می شود. در ادامه، موضوع سازگاری یا ناسازگاری میان زیست مومنانه و دموکراسی لیبرال، تبیین می شود و مورد نقد و داوری قرار می گیرد. متن های دوم، سوم و چهارم، به موضوع اقلیت های قومی و مذهبی، حقوق آنان و چگونگی به دست آوردن این حقوق و همچنین تبدیل شدن اقلیت به اکثریت در نظام سیاسی دموکراتیک، با بهره جستن از ساز و کارهای دموکراسی لیبرال، اختصاص یافته است. موضوع « تساهل منفی » و « تساهل مثبت » در قلمرو فلسفه سیاسی معاصر و تفاوت میان این دو، و همچنین نسبت میان مدارا و کثرت گرایی معرفتی، مطالب پنجم و ششم را در بر می گیرند. متن هفتم، نگرشی تحلیلی - انتقادی به اندیشه های مایکل اوکشات، فیلسوف معاصر انگلیسی، پیرامون موضوعات شناخت، عقل گرایی و اجتماع مدنی است. متن هشتم، با عنوان « در حکومت قانون، هیچ مقامی مافوق قانون نیست »، پیش زمینه های برپایی حکومت قانون، رابطه دموکراسی و حکومت قانون، و موانع اصلی استقرار حکومت قانون مورد بحث و ارزیابی قرار می گیرد. در متن های نهم، دهم و یازدهم، به ترتیب، سه مفهوم دموکراتیزاسیون، اپوزیسیون و افشاگری، در نظام های دموکراتیک و استبدادی، تبیین، تحلیل و بررسی شده است. متن دوازدهم یا واپسین

مطلب کتاب حاضر، چپستیِ دو مفهوم «دوست» و «دشمن» در ادبیات جهان امروز را واکاوی و تدقیق می‌کند.

نویسنده درخشش‌های دموکراسی، سپس در مورد ارتباط پروژه خود با ایران امروز، می‌نویسد: «اثر حاضر، با مذاقه در امکانات، ظرفیت‌ها و فرصت‌ها، و همچنین، تنگناها، ضعف‌ها و بحران‌های ایران امروز فراهم آمده و تا حد امکان، دلمشغولی‌های مرا درباره ایران و آینده آن، بازتاب می‌دهد، و می‌کوشد نوری در راه‌های برون رفتِ مام میهن از مشکلات دیرینه تاریخی بیفکند- که استبداد و فساد، دو جرثومه بنیادین آن است. امیدوارم درخشش‌های دموکراسی، گامی هرچند کوچک، در راستای گسترش و ارتقای دموکراسی در میان مردم ایران بردارد.»

درخشش‌های دموکراسی، تأملاتی در اخلاق سیاسی، دین و دموکراسی لیبرال، در ۳۰۰ صفحه از آغاز سال ۱۳۹۴ وارد بازار کتاب شده است.